

De ijzeren engel van Florian Boland is uitgegeven bij Pepper books, 2016, 256 pagina's, ISBN 9789020608427, € 19,99.

Boek

De ijzeren engel

In 1971 schreef psychiater Jan Foudraïne *Wie is van hout*. Daarin verkondigde hij de boodschap dat schizofrenie geen ziekte was, maar een psychologisch verklaarbare reactie. Teleurgesteld dat zijn werk bij vakgenoten niet dezelfde impact had als bij het algemene publiek, trad hij toe tot de sekte van Bhagwan Shree Rajneesh. Hoeveel beter vergaat het Foudraïnes fictieve alter ego Abraham Moulain in de roman *De ijzeren engel* van Florian Boland. Ook Moulain eindigt zijn leven in een oranje jurk in de sekte van Bhagwan, maar zijn boek *Verloren Zielen* (lees: *Wie is van hout*) wordt standaardliteratuur op de opleiding en 25 jaar na zijn dood wordt er nog steeds met respect over hem gesproken. Zijn zoon Mark Moulain, die ook psychiater wordt, probeert zich juist van zijn vaders ideeën te distantiëren door de biologische psychiatrie te verdedigen. Hij begint zijn carrière als jonge psychiater in de jaren negentig, in de kliniek Linnaeus in Haarlem. Bij de ingang staat het beeld van een ijzeren engel, waarnaar de titel van het boek verwijst.

In de roman staat de behandeling van Julian Kroon centraal, een gesjeesde cadet van de militaire academie, die met een katatoon beeld wordt opgenomen en bij wie de diagnose schizofrenie wordt gesteld. Kroon wordt tegen de wil van zijn ouders bezocht door de zigeuner Dandensa. Lang blijft onduidelijk wat zijn relatie met Kroon is en wat zijn bedoelingen zijn. Dandensa stalkt Moulain en commentarieert de diagnostiek en behandeling op een manier die Jan Foudraïne/Abraham Moulain niet zou misstaan. ('U luistert niet naar hem, u moet weten wat er gebeurd is, met uw medicijnen maakt u een plant van hem'). Samen met zijn arts-assistent David Kamermans gaat Mark Moulain op zoek naar Kroons verhaal, daarbij gedirigeerd door Dandensa.

De plot van het verhaal is goed bedacht en zo uitgewerkt dat je als lezer nieuwsgierig blijft. Bloedstollend spannend is het niet. Marks bloedende muggenbulten die enkele malen worden genoemd en de steeds optredende misselijkheid en hoofdpijn doen even denken dat er

meer aan de hand is (als lezer vroeg ik me af of Mark vergiftigd werd), maar zijn slechts onbetekenende details die achterwege hadden kunnen blijven. De enige gewelddaad in het boek is het bij wijze van wraak afsnijden van iemands oren, die dan bij Mark Moulain worden bezorgd. Dit is literair gezien een geslaagd detail, want wie denkt hierbij niet aan één van de sterkste naar psychiatrie verwijzende beelden in onze cultuur: het afgesneden oor van Vincent van Gogh? We zijn er als lezer niet bij als de gewelddaad wordt gepland en gepleegd. Het wordt achteraf verteld, kort en sober als in een sprookje, wat wel passend is omdat de dader zich bij zijn wraakactie door een sprookje heeft laten inspireren. Het nawoord vermeldt dat de auteur (werkzaam als bestuursadviseur) voor het schrijven van het boek met psychiaters heeft gesproken. Dat verklaart de adequate beschrijving van schizofrenie en de juiste namen van medicijnen die voorgeschreven worden. Het heeft de auteur echter niet kunnen behoeden voor uitglidders, die helaas het gangbare vooroordeel tegen antipsychotische medicatie bevestigen. ('Hoewel de Haldol hem duidelijk had uitgeschakeld, was het alsof hij toch niet helemaal weg was, alsof hij, ergens ver achter die starende ogen, klaarwakker was en iets tegen me wilde zeggen. Hij zei niets, natuurlijk. Het zou vreemd geweest zijn, na de dosis die ik hem had toegediend.' En elders: 'Voor iemand in Julians situatie was melatonine een bruikbaar noodmedicijn.')

Het einde van de roman zou betere PR voor de antipsychiatrie zijn dan voor ons vak, maar is literair wel passend. De zoon erkent de waarheid van de vader. Julian Kroon lijdt niet aan schizofrenie en heeft geen medicatie nodig.

– Yolande de Kok, psychiater